

BISERIC'A si SCOL'A.

Foia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Este o data in septimana: Duminică.

Pretul si abonamentului:

Pretul inserțiilor:

Correspondențele și bătăi de pînă numerar

Pentru Austro-Ungaria pe an 5 fl. — 30. Pentru publicatiunile de trei ori pe saptamana se adreseze la Redactiunea dela
 Pentru Romania si strainatate pe an 7 fl. — 30. Pentru 150 cuvinte pe linie pana la 200 cuvinte pe linie, BISERIC'A si SCOL'A
 Pentru 300 cuvinte pe linie 10 fl. si mai sus 5 fl. in Aradu, la institutul pedagogic-teologic.

Greutatile vietii de astadi

Betranii lauda timpurile bune de mai nainte. Ne spunu, ca inainte vreme vietii era mai usiora, si mai abundanta in tote. Sateanulu nu scia ce insempneza ari veni tola la casa, si a i-se vinde si cenusa din vetra. Curtea i-era plina de vite si podulu gemea de bucate. Er orasi-analu ducea o vietia liniscita si regulata. Veni tele sale erau de ajunsu, ca se si acopere trebuintiele. Astadi inse s'au schimbatu tote, vietii a devenitu cat se pote mai grea si pentru sateanu si pentru orasi-anu.

Sta omulu de se mira audindu acestea, mai cu sema considerandu faptul ca inventiunile timpului din urma au produsu o multime de obiecte si ne necunoscuta pana aci, cari tote facu omulu vietii mai usiora, mai comoda si in urmare mai placuta. Cu tote acestea nimicu mai adeveratu, decat ceea ce audimu adesea, ca astadi vietii este multu mai grea, decat cum era cu cativa ani mai nainte. Astadi vietii este multu mai grea, decat in trecut, si daca ne vomu intrebati pentru ce vomu pote afla usioru caus'a, vomu afla adeca, ca astadi incependu de jos pana sus mai in tote partile pretensiunile, trebuintiele omenilor sunt multu mai mari, decat ce erau numai cu cativ'a ani mai nainte. Astfeliu greutatile vietii de astadi provinu mai la toti din impregiurarea, ca exista mai in totu loculu asia dicendu o disproportione intre venite si spese, unu deficitu continua in vietii a privatiloru, ca si in vietii a multoru state. Dar se ne explicamu:

Industria de fabrica a produsu in massa o multime de obiecte, cu care a umplutu asia dicendu lumea. Aceste obiecte sunt forte adeseori atragatorie pentru omu, din motivu, ca au o forma placuta, si fiindu preparate cu masina, ele se vendu si eftinu. Astfeliu omulu de multe ori

este sedusu, si fara se-se intrebe, daca are trebuintia de ele, le cumpera. Cu chipulu acest'a omulu adese ori si cheltuesce banii pre obiecte, de cari n'are trebuintia, pentru ca mane poimane se n'ajba pre ce se si cumpere, ceea ce i-este neaperatu de lipsa. Necesitatea iminenta conduce apoi pre omu la tote. Astfeliu cand vine la adoca, cand omulu trebuie se si procure obiecte, de cari are trebuintia neconditionata, atunci incepe a face datorii si astfeliu ajunge momentul acel'a greu, carele in vietii casnica si economica preste totu este isvorulu tuturor necazuriloru si neajunsuriloru. Isvorele de venitu remanu totu acelea, dar spesele s'au inmultitu, pentruca avemu se espiamu peccatele trecutulu, se platimu datoriele, in cari amu cadutu prin usuriatia, si se prestamu si trebuintiele vietii de astadi.

In economii a privata ca si in cea publica totulu se baseza pre echilibrulu intre venite si spese. Acestu echilibru este opulu celu mai greu alu omulu, cand consideramu, ca fiecare omu este in mesura mai mare sau mai mica aplecatu la comoditate, si posede o anumita dosa de usuriatia, de carea nu se pote scapa asia dicendu decat numai in momentu.

Unu filosofu dice, ca trei lucruri contribuiescu cu deosebire la fericirea omulu si anume: ceea ce avemu, ceea ce tiene lumea despre noi, si ceea ce suntemu.

Omulu are in genere multe defecte, dar pare ca chiar in aceste trei puncte gresiesce mai adesea, si astfeliu devine elu insusi celu mai mare inimicu alu seu, unu dusimanu nempacatu, alu fericirii sale.

Cu averea este genere cunoscutu, ca putieni sunt omenii, cari se o scie apretiu dupa adeveratulu ei, meritu. In punctulu acest'a omenimea se gasesce in cea mai mare parte in doue estremitati. Unii si facu din avere unu adeveratu idolu. Pentru avere sunt in stare a resca

totulu, a-si vinde totu ce au mai scumpu. Idealulu loru este a aduna bani, fara a le lua folosulu, pentrucă apoi se-i lase, că dupa trecerea loru din viața se se intemple cu ei aceea ce dice proverbulu: „banii strengatoriului remanu pe man'a risipitoriului.“ Altii era — si acesti'a sunt cei mai multi — arunca banii pre toate nimicurile, er cand vinu se se proveda cu cele neaperatu de trebuintia, si-ieau refugiulu la datorii, si apoi cu datori'a vine de odata si miseria si nefericirea asupra omului. Timpulu nostru, daca ai voi a-lu caracterisa, trebuie se dici, ca este forte bogatu in usiurintia in toate, dar mai cu seama in usiurintia in ceea ce priveste averea. Putieni sunt astadi omenii, cari se-ti pota areta, ca pre cale onesta au economisitu ceva in anii din urma. Eta dara primulu isvoru alu nefericirii, eta cea dantailu greutate.

Ce se intempla cu averea, aceea o vedem, ca se repetesce si cu celelalte doue lucruri, de cari filosofulu amintitu face pendente fericirea omului. Astadi lumea este aplecata a valora cu celu mai mare succesu, dar la momentu, indata, totu ceea ce are. Astfelu vedi, ca daca cutare dintre noi s'a ridicatu numai cat de cat in opiniunea publica, sau si-a cascigatu, cum se dice, putiena popularitate, apoi se pare ca-i vine greu ca o posede, si la celu dantailu momentu datu si-o consuma in lucruri de nimicu, si mane poimane lu-vede, ca si-a perditu trecerea inaintea lumii, sau, cum se dice, si-a mancatu omenia inaintea omeniloru, cu cari are a trai in societate. Alu doilea isvoru alu nefericirii, a doua greutate, mai cu seama cand consideramu faptul, cat de grea lovitura este pentru fiacare omu in casulu, cand dupa o tinenta nedemna a sa a perditu renumele, ce-lu avea mai nainte, si acum se vede despretiuitu de omenii cei mai deaprobe ai sei, cari cu putienu mai nainte lu-stimau si iubeau.

Totu asemenea gresiesce omulu si facia de punctulu alu treilea, respective: de ceea ce suntem. Celu mai puternicu midilocu, ba am pot dice uniculu isvoru alu fericirii nostre este, „ceea ce suntem“ respective cualificatiunea nostra intelectuala si morala. In punctulu acest'a omulu nu are nici odata de ajunsu in considerarea faptulu, ca calea nostra catre perfectiune este infinita. Cu toate acestea priviti la lume, si veti afla, ca astadi poti numera pre degete omenii, cari se proceda cu destula seriozitate si scrupulositate in punctulu acest'a.

Studiulu seriosu este impreunatu cu multe greutati si cu mare abnegatiune, er abnegatiunea este astadi rara. Astadi putieni sunt omenii, cari au umblatu la scola, si cari se nu creda despre sen, ca nu aru fi destulu de invetiati.

Acesta credintia este apoi pre de ajunsu, pentru ca cineva se nu-ti mai ia cartea in mana, si pentrucă apoi mane poimane se-se trediésca, ca a imbetranitu inainte de vreme, i-a incaruntitu perulu, dar cerculu cunoscintieloru sale a devenitu mai micu. decat ce era in teneretie. Aceeasi se intempla apoi si cu cualificatiunea morala. Binele seu reulu, ce ne intemina in viața este fara indoie la in prim'a linia rezultatulu tinentei nostre morale. Ai crede deci, ca fiacare omu se progeseze in acesta privintia cu atat mai vertosu, ca nu este nimenea pre pamentu, carele se nu dorésca bine si fericire. Cu toate acestea in realitate se intempla altcum, si la cei mai multi relele trecutulu si presentelui, in cari amu caditu prin propri'a nostra vina, remanu pentru noi unu lucru indiferentu, unu mijlocu neintrebuintatu si neexploatatu: Astfelu remanendu pre langa unu modu de viața recunoscutu de noi insine chiar de gresitu, si nevoidu, sau neavendu destulu curagiu si abnegatiune a ne indrepta, viața a nostra a intrega nu este altceva, decat o trecere continua dintr'unu reu in altulu.

Eta aci alu treilea isvoru de nefericire, a trei'a greutate.

(Va urma)

Reflecsiuni la „Intrebări neresolvite.“

I.
Dle redactoru! Ni se dice de multe ori, ca noi preotii suntem caus'a, de statulu nostru preotiescu perde pre di ce merge din autoritatea, ce-i compeți, si ne superamu; dar casurile, publicate sub rubrica „Intrebări neresolvite“, marturisescu, sunt lucruri nedemne, si bine este, ca se publica astfelu de casuri. Interesulu nostru alu preotimei este, ca se ne disciplinamu noi insine pre noi, si se infrenamu, si moralisamu pre toti acei frati preotii, cari pentru interese personali degradeza intregu statulu preotiescu in facia poporului. De aceea me grabescu a Va serie urmatoarele:

Nu curioscu pre nici unulu din confratii mei preoti, intre cari s'a ivitu cestiunea de controversa, discutata in nrulu I alu acestei foi, prin urmare sperezu, ca nu mi se va poté imputa, ca sum preocupatu de person'a unui'a seu altui'a.

Eu dechiaru neconditionatu de vinovatu pre preotulu din comun'a x), carele a facutu unu adeveratu scandalu cu ingropatiunea episcopulu primariu din comun'a y), reposatulu in comun'a x), si anume din urmatoarele motive:

a) Comuna x) este departe de comuna y) de siese mile, prin urmare în timpul de iernă este departe cale de o zi. Stăruind lucrul astfel nu nici unul dintre preoți nu este obligat să merge în o departare așa de mare, că se si îngrope pre parochianul sau. Această detorință cade în sarcina preotului din comuna, care s'a intemplantu mórtea. Cine pórtă sarcina, abelului a i-competu apoi și beneficiile, respective stola.

b) Preotulu din comuna x) nu eră nici îndreptățit a seversu funcțiunea de îngropare în comuna y), după ce elu însusi a abdisu de acestu drept prin o scrisóre oficiósă, adresata în altu casu de a căsăi fatu'a, adeca la mórtea purcariului, când incredintiasé pre colegulu seu din y) se-lu îngrope după buna chibsuél'a sa.

c) Preotulu din x) s'a facutu pre sene ridicolu, arătandu că nu interesulu de biserică lu-conduce, ci banii, unu lucru nedemnu de preotul, și carele ar trebui aspru pedepsitu. Nu voiu dice, că preotulu nu are trebuința de bani. Si elu este omu, și elu trebuie se traiésca. Apoi lăcomi'a este pecatu de mórte. Ea este urita la mîreni, cu multu mai urita trebuie se fia pentiști preotul. Se ne notamú deci bine, ca nimicu nu degradéza mai tare pre preotul în faci'a lumii, că si acestu vitiu. La purcariu n'a mersu preotulu din x) se-lu îngrope, pentrucă sciá, ca nu are de unde capetá o stola grăsa, ér la stepanulu purcariului se grabi a merge sub pretesulu celui mai mare interesu, facia de parochienii sei. Dacă preotulu din y) a avutu se faca parada, si se îngrope cu ceremonia parochianulu seu, atunci o potea face acést'a în contielegere fratiésca cu colegulu seu din x), si nu trebuia se-se faca vinovatu de o procedere nedemna;

d) Preotulu din x) n'a avutu dreptu se faca santirea apei în cas'a primariului din y) unde murise parochianulu seu, deórece tóte funcțiunile în respectiv'a casa apartienu preotulu din comuna y).

e) Dacă s'a intemplantu confusiune și chiar scandalu în detrimentulu bisericeii la inmormentarea, de care vorbimú, vin'a o pórtă preotulu din x), care ar trebui aspru pedepsitu, deórece prin procedur'a s'a a subminatú vedea preotimei și bisericeii în faci'a poporului.

Din cele disse credú ca unmeza de sene, ca preotulu din x), este celu vinovatu, și demnu de pedepsa pentru procedur'a sa, ér stola pentru inmormentarea epitropului din comuna și si pentru santirea apei seversita în cas'a primariului din y). compete fara indoiéla preotulu din y).

Ce privesce impregiurarea, ca preotulu din x) umbla tunsu, cu palariá mica etc. me voiu pronuncia de alta data mai pre largu. Acum ob-

servu numai atât, ca este destulu de tristú ca la unii dintre preoții teneri mai cu séma le este greu de reverenda. Astfeliu de ómeni aru trebui inse se-si aléga alte cariere, si se faca locu altor'a, caror'a le este dragu de pretia.

N. P.

Intrebări neresolvite

III.

O unica féta din comuna x) eră lumin'a ochiloru parintiloru ei avuti. Unu fetiorandru de renume dubiosu și hasardu totu din aceea comuna si-puse ochii pe féta, si o petiesce dela parinti. Acesti'a voiescu într'altu modu se-si asieze féta loru, anume voiescu a-si aduce de ginere „în casa“, unu teneru de omenia și intieptu, voiescu mai pre-sus de tóte a o cununá, dar nu a o „invelí“ numai — după cum vrea fetiorandru, carele inca n'avea dreptu d'a se cununá. Elu inse cuceresce inim'a fetei și-intielesu cu ea, vine într'o séra și o duce fara scirea parintiloru, chiar cându tat'a ei eră pe dije dusu de acasa. (În comuna x) datin'a acést'a d'a invelí fete — e la ordinea dilei, mai multe suntu casatoriele „de rusine“, de cât cele legali). Biét'a mama audiendu nesce siópte, cu ochii plini de lacrimi pléca după fic'a sa, si o si afla indata la cas'a fetiorulu desfrenatu, unde mai multi-insi si-petrecéau între mánari și beuturi ca si la o nunta formala. Mam'a amarita vedindu curs'a, se folosese de viclesingu, si pretinde în gur'a mare, ca se se faca incredintiarea acasa la preotulu. Se ducú deci la preotul, cu carele intristat'a mama i-succese a vorbi pe nenadaite o vorba-dóne, ca adeca: se impedece concubinatu — La preotulu se ivescu de-odata toti nuntasii (!) cu maciuce, cu revolvere, și pretindu logodna; preotulu se sílesce a li aratá ratacirea, a-ii aduce la calea cea dirépta, a eliberá féta din ghiarele furiloru, dar nu-si ajunge scopulu nici prin sfaturu, nici prin intieptiuni, căci „nuntasii“ erau isteti și pregatiti la tóte posibilitatille. În fine fetiorulu provóca féta a se sui în caruti'a, ce ii asteptá la strada, și féta amagita lu-asculta de buna voia, mam'a inse începe a se vaiera, nu se lasa de carutiá, se sue si ea și cantandu-se „mortiesce“, ajungu la cas'a fetiorulu; mam'a jalitória aci n'a intratu, ci s'a dusu acasa desperata, morbósa!

Concubinii în diu'a urmatória au luat'o la „voiajiu“ catra comuna y) trecendu prin mai multe comune totu cantandu și chiuindu. Parintii fetei nu sciú nimica de ea.

La lun'a — tat'a fetei ambandu prin comuna y) din intemplantu au datu de féta la cas'a unui ad-

Vocatu vestitu de-odată și ăsesoru consistorialu la senatulu scolariu, de unde numai prin intrevinerea organeloru potestatii lumesci (!) a potu'o scote.

Fet'a eră „invelita“, si se saturase de aventuri. Fetiorulu nu eră nicairi; s'a dusu se castige bani se aduca la advocatu, ca se legitimeze casatori'a lor, pana atuncea si-a lasatu concubin'a in arvuna.

Astadi fet'a e la cas'a parintiloru si fetiorulu la ai sei. Nu voiescu se mai scie unulu de altulu.

Astfeliu de intemplari sunth multe, ele sunt spre rusinea bisericei nostre, dar totodata dovedesce imbecilitatea preotiloru nostrii. — Sum curiosu, ce parere au preotii despre ele si despre sterpirea acestui rea.

PROIECTU DE LEGE, *)

INSTRUCTIUNEI PUBLICE SI PRIVATE.

TITLULU I.

Despre administratiunea instructiunei.

CAPU I.

Administratiunea centrala.

Art. 1. Tote scolele publice si private, afara de cele militare, sunt puse sub autoritatea suprema a ministeriului instructiunei publice.

Scoli publice sunt acele intretinute de Statu, de districte, de comune, de stabiliminte de utilitate publica, precum si acele, cari au fondatiuni particulare din legaturi sau donatiuni.

Art. 2. Ministrulu este ajutat in administratiunea centrala de consiliulu superioru de instructiune si de trei inspectori generali, cari facu in acelasi timp parte din consiliulu superioru de instructiune.

Art. 3. Acestu consiliu se compune din 12 membri si are:

1. Din optu membri confirmati de Domnu, pentru unu periodu de patru ani alesi fiind dintre fostii sau actualii profesori si institutori, de catra profesorii si institutori din Craiova, Bucuresci si Iasi, precum urmeza: Doi membri vor fi alesi de catra profesorii celor doue universitati, trei de catra profesorii de scoli secundare din cele trei orasie de mai susu, si trei de catra institutori din aceleasi trei orasie;

2. Din trei inspectori generali, numiti prin decretu domnescu, dintre persoane cari nu facu parte din corpulu invetiatoriu, cari au absolvitu cursulu

scolei normale superioare, si cari au fost directori de scoli secundare sau profesori de univesitate.

Se voru putea insa numi ca inspectori, in caz dantaru cinci ani de aplicatiune a legi de fatia, si persoane cari nu indeplinescu conditiunile de mai susu.

Toti membri consiliului superioru voru trebui se rezideze in Bucuresci. In casu cand unu membru alesu este profesoru in afara de Bucuresci, elu va avea unu concediu de dreptu pentru period'a de patru ani, cu obligatiunea de a lasa pe socotel'a sa unu suplanitoriu care se indeplinescu conditiunile art. 37.

Art. 4. Consiliulu superioru nu pote tiene sedintia cu mai putienu de siete membri, si nu pote decide cu majoritate mai mica de cinci voturi. Elu este presidatu de ministru sau de unu vice-presedinte, numitu anualu de ministru, sau de celu mai in versta dintre membri presenti.

Potu lua parte la sedintiele consiliului, cu votu consultativu, si persoane straine, cari voru fi fostu invitate de ministru sau de consiliu, pentru asi da parerea in chestiunile, in cari sunt competente.

Art. 5. Atributiunile consiliului superioru sunt urmatoarele:

1. Consiliulu constituitu in tribunala disciplinariu judeca pe membri numiti pe vietia al corpului invetiatoriu, dati in judecata de ministru pentru culpe sau neajunsuri, cari atragu suspendarea sau destituirea. In acestu casu nu pote lua parte la sedintia cu votu deliberativu, nici ministrulu nici inspectoriulu generalu, care va fi provocatu duresa in judecata. Inculpatulu trebuie sa fie pusu in pozitiune de a se apera singuru, sau prin procuratoriu. Sentintia data este esecutata de ministru, fara a putea fi modificata sau casata.

2. Consiliulu intocmesce sau modifica pentru tote scolele publice, afara de seminarii, in cat priveste invetiaturile religioase si de univesitati programele detaliate a invetiaturilor in margiile ficsate de lege. Lucrarea consiliului privitoria la programe nu pote fi modificata, ci numai admisa sau respinsa in totulu de catra ministru.

3. Consiliulu ficsesca conditiunile concursuriloru pentru elaborarea cartiloru didactice si a cartiloru de cetire pentru respandirea invetiaturei in poporu, desigandu premii din fondurile anume prevezute in budgetulu instructiunei publice, deosebitu de beneficiile din vendiarea acelor carti, dupa preturile anume autorisate.

Cartile prezentate la concursu vor fi cetite in intregime si discutate in plin'a sedintia a consiliului, la care vor putea lua parte, cu votu consultativu, si persoane straine recunoscute ca competente. Cartile astfelu judecate si admise ca bune, vor trebui se fie aprobate de ministru.

4. Consiliulu este consultatu sub pedepsta de nulitate) remanendu liberu ministrulu de a aproba sau nu, in totulu sau in parte, parerea data in privintia urmatoarelor lucrari:

a) Intocmirea si publicarea regulamenteleru necesare pentru esecutarea legiloru privitoare la invetiamentu;

b) Numirea directoriloru de scoli secundare, afara de cei de seminarii si a suplinitoriloru de profesori; judecarea concursuriloru pentru titluri si numirea titulariloru din corpulu invetiatoriu;

c) Permutarea invetiatoriloru in interesulu instructiunei dupa distinctiunea art. 74.

*) Publicamu acestu proiectu de lege, prezentatu camerelor de ministrulu Romaniei, pentru ca se potenu tiene in curentu cu cele ce se petrecu in Romania pe terenulu instructiunei.

d) Autorizarea de a se deschide scoli private, sau retragerea autorizării date;

e) Numirea consilierilor instituite în anul pentru examinarea candidaților, de invetatori în genere.

Când consiliul superior întârziează diece zile libere de a-și da părerea asupra unei asemenea lucrări, ministrul poate decide fără a mai aștepta părerea consiliului, menționându-l în această împrejurare în decizie.

5. Consiliul superior da părerea sa, dacă ministrul găsește trebuincios a o cere, și asupra altor chestiuni relative la administratiunea și direcțiunea invetamentului.

6. Deciziunile ministrului în chestiunile asupra cărora consiliul superior și-a dat părerea vor purta formulă, avându pe consiliul superior de instrucțiune.

Art. 7. Inspectorii generali sunt agenți direcți și imediați ai ministrului. Unul din ei supraveghează mersul școlilor primare, alu doilea acela al școlilor normale, a seminarilor și a gimnaziilor, a liceelor și a universităților, alu treilea aceea a școlilor de meserii, a școlilor reale, a școlilor de arte frumoase și a institutiunilor subsidiare invetamentului public, precum sunt muzeele, bibliotecile, arhivele, teatrele.

Art. 8. Inspectorii generali, fie-care pentru partea sa, inspectează toate institutiunile de invetament public sau privat, și dau, în numele și sub ordinile ministrului, instrucțiunile și lambrilele convenite autorităților școlare locale, cari toate sunt puse sub imediația lor autoritate.

Ei constată, și raportază ministrului despre toate lipsurile existente în institutiunile de invetament, propunându și măsurile de îndreptare.

Ei potu aplică pe loc, membrilor corpului invetatoriu, cari nu-și îndeplinesc datoriile, pentru abaterile prevezute de lege, pedepși avertismentului și aceea a amendei, raportându în urma ministrului, și potu propune ministrului aplicarea pedepșelor disciplinare mai grele.

Ei îngrijesc de publicarea la timp a concursurilor pentru locuri vacante de invetatori, controlează juriile examinate pentru concursuri, primesc și înaintează lucrările acestor ministere cu observațiunile convenite.

Ei recomandă ministrului și plănitorii de invetatori în locurile vacante, membrii juriilor examinate, precum și funcționarii ce nu fac parte din corpul invetatoriu.

Ei potu fi însărcinați de ministru cu orice alte inspectiuni și aduceri la îndeplinire, cari se socotesc trebuincioase.

Art. 9. Ministrul poate însărcina cu inspectarea institutiunilor de invetament și cu orice cercetări locale și pe alte persoane ce nu fac parte din serviciul instrucțiunii publice.

Art. 10. Regulamentele speciale voru determina modul funcționării consiliului superior și alu inspectorilor generali.

Art. 11. Fie-care membru ales alu consiliului superior va avea o diurnă de patru sute lei pe lună, și fie-care inspector general va avea pe lună unu salariu de una mie lei și o diurnă de șecisute lei, deosebitu de transportulu gratis pe toate liniile de drumu de feră în țară și cu toate diligențele statului.

Art. 12. Autoritățile locale pentru școlile primare sunt armatoarele:

Fie-care școlă primară, urbană sau rurală, are ca directoru său directoru pe institutorulu sau institutorea clasei superioare.

Fie-care școlă-asilu pentru copii, are ca directoră, numită prin decizie ministerială, pe unu din institutorea școlii.

Tote școlile primare dintr-unu districtu au ca revisor școlariu pe directorulu școlii normale primare normale din capitala districtului, sau în lipsa de astfelu de școlă, pe directorulu gimnaziulu de baeti din aceeași capitală, sau din capitala cea mai apropiată.

Art. 13. Revisorii districtuali la ordinele și sub autoritatea imediată a inspectorulu generalu alu școlilor primare, inspectează toate școlile primare, publice și private din circumscripțiunea lor și raportează despre fie-care inspectiune generală sau parțială, inspectorulu generalu.

Art. 14. Fie-care școlă de meserii este pusă, prin decizie ministerială, sub direcțiunea unuia din institutorii și unuia din institutorea școlii, după cum școlă este de baeti sau de fete; — Si fie-care școlă de arte frumoase, este pusă în același felu sub direcțiunea unuia din maestrii profesori ai școlii.

Art. 15. Școlile normale primare, gimnaziile, liceele și școlile reale de baeti, au fie-care câte unu directoru numitu prin decretu domnescu dintre persoanele cari au făcut parte din corpulu invetatoriu și cari au absolvatu cursulu școlii normale superioare.

Gimnaziile, liceele și școlile reale de fete au câte o directoră numită ca mai sus, dintre persoanele cari au făcut parte din corpulu invetatoriu și cari au absolvatu cursulu școlii normale superioare.

Directorii pevezuti în acestu articolu voru putea fi numiti, în cei dantain cici ani de aplicatiune a legii de fatia, dintre licențiatii și doctorii în litere sau știință, și directorile dintre absolventele școlilor centrale de fete.

Art. 16. Directorii seminarilor voru fi numiti prin decretu domnescu, după recomandarea sinodului și ministrului, dintre clericii, cari nu sunt invetatori, și cari au absolvatu cursulu facultatii de teologie, preferindu-se acelu cari au facutu și studii de pedagogie în facultatea de litere.

Art. 18. Fie-care universitate este pusă sub direcțiunea unuia rectoru ales de profesorii universității dintre densii și confirmatu prin decretu domnescu pentru unu periodu de patru ani. Deosebitu de acestu, fie-care facultate este dirijată, sub autoritatea rectorulu, de unu decan, ales de profesorii facultatii dintre densii și confirmatu asemenea prin decretu domnescu pentru unu periodu de patru ani.

Art. 18. Pentru toate școlile, afara de cele primare, de cele de meserii, de cele de arte frumoase și de universități, aceeași persoană poate se fie numită directoru sau directoră, la mai multe școlile deodată când apropierea localurilor o permite.

Art. 19. Directorii și rectorii sunt însărcinați a administra și conserva localurile și materialulu școlilor ce le sunt încredințate, a ține disciplină școlilor, și în genere a face se se aplice în școli programele, legile și regulamentele școlare.

Directorii școlilor cu internate mai sunt însărcinați cu administratiunea internatelor, ajutându-se după trebuința de unulu său mai multi supra-

veghetori ai disciplinei scolariilor, deosebitu de personalu serviciului economic.

Rectorii universitatiloru si directorii scoleloru cu administratiune mai grea voru ave dupa trebuintia câte unulu sau doi secretari.

Art. 20. Consilii scolare formate din invetiatorii, fia-carei scoli, asista pe directorii, decanji si rectorii respectivi la conducerea scoleloru in cazurile si cu formele specificate prin acésta lege si prin regulamente.

Art. 21. Pentru scolele cu fundatiuni particulare se voru respectá autoritatile instituite prin testamente sau alte de donatiuni de catra fundatori, intru cât nu se contravine la prescriptiunile legii de fatia, in privintia controlului scoleloru, a disciplinei scolariilor, precum si a numirei, disciplinei si destituirii invetiatoriloru.

Art. 22. Pentru controlarea inspectiuniloru facute, si a rezultatului lor, fiecare scola publica sau privata va avea unu registru specialu tramisu de la ministeru, sigilatu si snuruitu, in care se va inscrie in scurtu rezultatulu si dat'a fie-carei inspectiuni facute de revisori, de inspectorii generali si de alte persóne insarcinate exceptionalu cu inspectarea.

Acestu registru, in care nu voru inscrie de cât acei ce voru avea misiunea de a inspecta, va sta in archiv'a scolei, si va fi visibilu pentru ori-cine afara de scolari.

Art. 23. Institutele subsidiare ale instructiunii publice, precum archivele istorice, bibliotecele, muzeele, teatrele Statului, voru avea, dupa trebuintia câte unulu sau mai multi conservatori, a caroru numeru, conditiuni de administrare, atributiuni si modu de functionare, se voru determiná prin regulamente speciale.

(Va urmá)

Suspine.

La momentulu junelui preotu Dimitrie Cornea, consangénnului meu.
†. 1881. Februar 9-a st. n.

Mai cadu o flóre mandra din eunn'a gintei mele.
Ce-te smulse fara veste, inca 'n díle tinerele.

— „Domnulu santu, avendu in ceriuri unu locasiu
pentro fiantia,
M'a chiamatu, se ve lasu voue crud'a lumei suferintia.”

Acolo i-ti voru suride-a fericirei dalbe stele;
Dar de ce-ai lasatu aice, spune-mi draga, nu-ti e jele?
— „Ah! Jeleescu eu despartírea-mi, prima-ver'a-mi
zimitóre,

Si alu ei *gratiosu sóre*... si-a lui *radie incaldátóre!*...”

Colo, in plaiulu desfaterei, de lumina si de pace,
O, fiantia caletóre! spune-mi draga, ce vei face?

— „Voiu ruga fara incetare Maic'a Domnului — a nume
Se grijésca de *iubítii* ce-am lasatu doiosi in lume...”

Er pe angerulu vietiei voiu rugá ca se 'ntarésca
Natiunea mea, poporulu, in credintia crestinésca.

Voiu rugá pe Domnulu inse, ca marirea gintei mele,
Se lucésca 'n veci prin némuri, ca sórele pintre stele!!!

B. Giula 1881.

I. B.

Diverse.

† **Necrologu Maria Cornea** nascuta Belesiu in numele seu, a fiului seu Ioanu, a socrului sen Ioanu Cornea protopopulu Borosineului, — a parintilbru sei Ioanu Belesiu si Terezi'a Dimitriescu parochu in odvosiu, a cumnateloru sale: Emili'a Cornea maritata Gurbanu, Ecatarin'a Cornea maritata Lazaru, cumnatului seu Ioanu Cornea. — Asia si atuturoru consangéniloru cu profunda intristare si durere face cunoscutu cumca iubítulu seu sociu, respective tata, fiu, ginere, frate si afínu **Demetriu Cornea** parochu gr. or. in Giula-germana, in 28 Ian. (9 Febr.) 1881. deminéti'a la 3. óre in etate vietii 28 si a casatoriei 5. ani dupa unu morbu scurtu si gren a reposatu. Osamintele defunctului dupa sevarsirea santei liturgie se voru asiedia spre odihn'a eterna in mormintele gr. or. din Giula-germana in 30. Ian. (11. Febr.) 1881. deminéti'a la 10. óre. Datu in Giula-germana, la 28 Ian. (8. Febr.) 1881. Fie-țierin'a usióra si memori'a binecurentata!

Cand publicamu acésta trista scire notamu, ca reposatulu a fost unulu dintre cei mai bravi preoti teneri. Elu erá placutu si iubitulu de toti pentru zelulu seu in fugctiune, si pentru ténut'a sa cea démna in societate. Inmormentarea s'a seversitu in 11 ale curentei cal. nou cu cea mai mare ceremonie. Functiunile rituali le seversi reverendis. dn. protopresviteru Petru Chirilescu asistatu de 12 preoti. Unu publicu numerosu de tóte confessiunile si natiunile lu-insoci pana la locul de odichna; ér sunetulu clopotelor, ce resuná dela tóte bisericile din Giula, spune, ca acum se da ultim'a onóre unui barbatu iubitulu si stimatulu de toti.

Depunendu si noi o lacrima ferbinte pe mormentulu reposatului, i-dicemu, cá Ddiu se-lu odichnéscá cu dreptii, si se-i fia memori'a binecurentata!

* In diariulu „Observatoriulu” cetimu sub titlulu, a román nyelv latinsága” urmatóarele: Combaterea si daca s'ar mai potea, séu falsificarea, séu chiar intunecarea totala a originei gintei romanesci si a limbei sale, este pusa din nou la ordinea dilei, si tendenti'a acestei actiuni este invederatu politica in dilele nóstre, intocmá precum fusese inure anii 1791—1812, dupa aceea dela 1842 pana la 1850 si acum din nou este adevéritu si cunoscutu, ca toti cati scriu in dilele nóstre in spiritulu unui Sulzer si alu unui Eder, chiama-i pe acei'a Roesler ori Hundsdorfer (Hunfalvi), Toth Lászlo ori dr. Réthy Lászlo, toti cá unulu n'au de scopu cercetarea curatului adevéru istoricu, ci ei sunt pusi, comandati inadinsu, cá se faca politica cu istori'a, cu filologi'a, cu ethnologi'a, inca si cu geologi'a. Unii sunt de parere, cá romanii se lase pe unii cá acei'a se bata pe stele ori cât le va placea; cáci totu nui poti abate din calea retacita ce si-o cauta ei insii. Dupa noi acésta opiniune este cu totul eronata si inca asiá, cá nu o potemu escusá cu nimic. Nu cumva cineva afla placere, cá se audia dicendui-se de catra cati trasi inpinsi, ca elu nu este fotiornlu tata-seu nici alu mame-sei, ci e copilu aflatu pe strade? Au nu vede ori-cine, ca cu acést'a este atacata nu numai onórea si reputatiunea in societate, ci chiar dreptulu de ereditate, de esistencia alu individului? Aceesi manopera se aplica in dilele nóstre la popóra iutregi si mai multu cá la oricare, la natiunea nóstra, aici, pe acestu teritoriú, pe care se afla din stravechime. Reverenti'a sa dn. protosincelu si profesoru gimnasiale

Ioanu Goldisiu a ridicatu manusi'a aruncata de dr. Réthy si de alti cativa literati de ai unguriloru, caru cutédia a disputá între altele, asupra limbei nóstre, fara cá se o cunoáca séu nici-decum, séu numai pe cât o audu in vre-unu coltiu alu Ungariei, pe unde se vorbesce cate unu jargonu ce te face se-ti astupi urechile. Auctorulu criticei le respunde numai pe 50 de pagine, cu multa eruditiune, cu demnitate si moderatiune si totusi scuturati si indesatu. Adversariulu declara cá a depusu armele. Dn. Goldisiu se traiésca! „Obsér.“

* **Scirile mai nóue aduse de foile din London** spunu, cá resbelulu între Turci'a si Greci'a este ne-
evitabilu, desi Turci'a in timpulu din urma, dupa cum scriu diurnalele este fórté aplecata a face mari concessiuni Greciei.

* **Tratatu consularu între Romani'a si Elveti'a.** — D. Ioan Balaceanu, tramišu extra-ordinariu si ministru plenipotentiaru alu Romaniei pe langa Majestatea Sa Imperiala si Regala Apostolica, si d. H. I. de Tschudi, tramišu extraordinaru si ministru plenipotentiaru alu consiliulu federalu alu confederatiunei elvetiane pe langa aceeași curte, au preschimbatu la Viena, in ziua de 19/31 Ianuarie a c., ratificarile tratatulu consularu incheiatu între Romania si Elvetia, la 14 Fevruarie 1880. Acestu tratatu, alu carui text, votatu de corpurile legiuítóre si sanctionatu de M. S. R. Domnulu, s'a publicatu in *Monitorulu oficialu* No. 7, din 11/23 curentu, a intratu dér in vigóre cu incepere diu ziua preschimbarei ratificariloru, conformu art. 12.

* **Omulu sburatoriu.** Diarulu fusu *Golos* de la 15 Ianuarie anuncia resolvarea unei mari probleme a sciintiei mecanice: putinti'a pentru omu de a sbura cá paserile. Profesorulu de la universitateá din Kiëff d. Juvenalieff, a presentatu academiei de sciintie, dupa disulu diaru, unu aparatu menitu a da omulu posibilitatea de a se radica in aeru, de a manevra in tóte directiunile sborulu seu prin simple miscari musculare, care sunt motorii a aparatulu. Importanta acestei descoperiri este fórté mare, si se dice ca Academia rusa a concedatu inventatorulu brevetulu de *privativa*, prin care i-se constata proprietatea inventiunei. Reproducemu acésta lasandu respunderea deplina diarulu *Golos*. „Rom.“

* **Reprezentantii puteriloru s'au intrunitu in Constantinopolu in 24 Ianuarie spre a se sfatui,** ce pasi se faca pentru deschiderea negocieriloru cu Porta, relativu la cestia gréca. Desbaterile remasera fara rezultatu, de óre-ce ambasadorulu englezu, d. St. John, declara ca n'are instructiuni dela guvernulu seu. Diplomati'a engleza in genere arata putin zelu pentru acéste negocieri. La Porta se asigura oa Ghazi Osman va lua comand'a trupelorlu din Tesali'a si Epir si ca acésta armata se compune din 100,000 ómeni bine disciplinati, pe cand Greci'a va putea scóte abia 20,000 ómeni bine instruiti, cáci cei-alti sunt recruti.

* **Spre orientare Consumandu-se prim'a editie a diarulu humoristicu si satiricu „Calicul“** sa despusu a dou'a editie, care se va efectui pana in 30. Ianuarie vechiu. Acei P. T. domni abonati, cari n'a primitu primulu numeru, suntu rogati a fi cu indulgenti'a pana la acelu terminu. „Administratiunea Calicul“

* **Unu ariciu cu minte.** — „Le Rameau de Sapin“ din Neuenburg primesce urmatórea frumósa istorie: D. M. este unu mare prietinu alu animaleloru.

In mic'a sa menagerie tiené unu ariciu, care in cáteva dile se familiaréza asia de bine in cât nu mai facea usu de ghimpii sei. La pranzu primea si elu ca tóte cele-lalte animale din institutulu zoologicu alu d-lui M. mâncarea sa. Intr'o di ariciulu cauta in zadaru castronulu cu mancaréa obicinuita, la loculu unde-lu gasea in totdeun'a. Se pare ca fusese uitatu. „Ce este de facutu acum?“ si-dise ariciulu. Elu si-aduse aminte ca la amédi se trage clopotulu casei, se sui la sirm'a acestuia si incepu a suná. In data veni unu omu de casa si nu afla pe nimene. In fine observa pe cersitoriulu cu 4 picidóre, care cerea mancaré pe acésta cale neobicinuita pentru animale. Acestu casu s'a repetatu de mai multe ori. Aricinelu vezuse pe stepanulu seu tragendu de sirm'a clopotielulu, când chemá pe ómenii casei la masa, si ca unu bunu observatoriu, animalulu se folosi de acésta descoperire. „Resb.“

CONCURSE.

Pentru indeplinirea statiunei invetiatoresci din comuna *Maderadu*, Protopresviteratulu Vilagosiulu si deschide concursu cu terminu de alegere pre 22 *Februariu st. v.*

Emolumintele sunt: 200 fl. bani 1/2 sesiune pamentu estravilanu, — din care alegandulu invetiatoriu va folosi in acestu anu numai 13 jugere fiindu 3 jugere cuprinse cu samanatura de tótna a fostulu invetiatoriu G. Barabasiu — una holditia, una canepisce 10 stangini de lemne din care se va inaldi si scóla cuartiru liberu si gradina de lsgumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu au asi adresa recursurile loru comitetulu parochialu din Maderatu si pana la terminulu din susu ale trimete Dlui Administratoru protopopescu Constantinu P. Aiudanu in Vilagos instruite cu urmatórele documente: Atestatu de moralitate; Testimoniu de cualificatiune preparand: si intrun'a din Dumineci se sa presinte in sta biserica cá se si arate desteritatea in cantari si tipicu.

Maderatu la 8 Ianuarie 1881.
Comitetulu parochialu.
cu scirea si invoiea mea: **Constantinu P. Aiudanu** Adm. protop. si inspee. de scóle.

Se escrie concursul pentru deplinirea vacantulu protopresbiteratulu alu Totvara diei, pe langa dotatiunea urmetóre:

- dela fiecare parochu si administratoru parochialu cate 5. mesuri cucuruzu sfarmatu;
- dela fie care comunie cate 2. fl. v. a.

II.
dela parochi'a protopresbiterala din Totvara diei.

- un'a sesiune pamentu de 30. jugere;
- birulu preotiescu dela 160, case cate un'a mesura cucuruzu sfarmatu;
- venitele stolari usuate; si
- casa parochiala cu intravilanu.

Recurintii au se produca documinte autentice, ca pe langa sciintiele teologice posedu si cele juridice séu baremu filosofice, ori optu clase gimnasiale,

si ca sunt bine meritati pe terenul bisericesc conform §. 1. lui 3. din regulamentul pentru deplinirea protopopiatelor.

Termenul pentru însușirea recurselor se dăște pe 5. Martie. 1881. Vechiu, — cele mai terziu intrate nu se vor lua în consideratiune — adresate comitetului protopopescu alu Totvaradiei, a se trimite Comisariului consistorialu Vasiliu Zorlentionu asesoru consistorialu, in Caprutia (Kaprutza) p. ul Beizova.

Data in Totvaradia in 26. ianuaru 1881.

Comitetulu protopopescu.

In contielegere cu: **Vasiliu Zorlentionu** Comisariu consist.

Prin decisulu venerabilului Consistoriu eparchialu din Aradu, ddtulu 8/20 Ianuaru 1881. Nr. 3117 B. decretandu-se infintiarea unui postu de capelanu temporalu langa parochia de clasa II. din *Babsi'a*, la acelasi postu se escrie concursulu, cu terminu de alegere pe diu'a de 15/27. *facru 1881.*

Dotatiunea capelanala este: jmetate din sesiunea parochiala, si totu jumetate din venitele stolari, prœcum si din birulu parochialu dela 181 Nru de case, socotitu câte un'a mesura de cucuruzu în bombe dela fiecare Nru.

Recursele adresate Comitetului parochialu din *Babsi'a*, si ajustate conformu prescrieloru Statutului organicu, suntu a se tramite parintelui protopopu tractualu Gergiu Cratiunescu in Belintiu, avendu recurrentii in vro Dumineca ori serbatore a se presentâ in biseric'a din locu, spre a si aretâ desteritatea in cantari ori cuventari bisericesdi.

Babsi'a 18. Ianuaru 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. Cratiunescu** m. p. prott.

Pentru deplinirea parochiei vacante de a treia clasa *Ignesti* cu fili'a *Miniadu* in protopopiatulu *Borosineului* se escrie concursu, cu terminu de alegere pe 1/13. *Martiu a. c.* Emolumintele suntu in parochia matre *Ignesti*: a) cas'a parochiala cu apartienentiele ei si unu fundu intravilanu. b) 1/2 sesiune pamentu aratoriu. c) una mesura cucurudiu sfarmatu dela casele ce posedu unu patrariu din o sesiune de pamentu, era dela casele cu pamentu mai putienu 1/2. mesura, fiindu case 68, d) stolele indatinate.

Iara in fili'a *Miniadu*: a) 6. jugere de pamentu b) dela tota cas'a ce are pamentu un'a masura cucurudiu sfarmatu, iara dela cei fara pamentu 1/2 masura fiindu aici 30. case. c) stolele indatinate.

Doritorii de a ocupâ acêsta parochie se-si adreseze petitiunile loru instruite conformu stat. org. Oficiului protopresbiteralu din *Borosineu*, avendu totodata ase presentâ pana la terminulu espusu in vre-o dumineca, sau serbatore la St. Biserica din *Ignesci-Miniadu*.

Ignesci-Miniadu 9. Ianuaru. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioanu Cornea** m. p. ppresbiteru.

Pentru integritatea parochiei de clasa III. devenita vacanta in Comuna *Jurjova*, protopresbiteratulu *Oravitiei*, prin repositarea parochului *Sava Rachiciu* se deschide prin acêsta concursu cu terminu de *una luna de zile dela prima publicareni* din 6. Iuliu.

Emolumintela impreunate cu acêsta parochie suntu:

1. Una sesiune parochiala de 32 jugere.
2. Stol'a ficsa 1 fl. v. o. a. dela 85 case — pentru inmormentare, functiunile la praznicelisi sentirea apei la s Botezu in tote casele.
3. Cununia si logodna 2 fl. v. o. a.
4. Pentru informatidhi familiare, apoi estrase de botezu, cununtelisi monte necerute din oficiu 1 fl. v. o. a.

5. Doritorii de a inmormentâ pe parinti, frati etc. cu pompa mai mare, se voru intielege cu preotulu despre tacs'a acêstei asezari.

6. Salariulu ficsu de 40 fl. v. o. a. amintitu la punctulu 2. se preluminêza in budgetulu comunali.

7. Avendu acêsta comuna 2 parochii, alesulu preotulu va avea sa indeplinêza si in acêsta parochie functiunile recerute, fiindu parochulu facestianu etate de 78 ani ca totulu neputintiosu, pentru carea noulu preotu se va bucurâ de a treia parte din sesiunea a dou'a si stola, pana ce batrinulu preotu va fi înca in viêtia.

8. Cu privire la veduv'a preotêsa, acêsta are a se bucurâ de venitele prescise in Regulamentulu pentru parochii §. 18.

Espres'a cerere a poporului este, câ concurrentii se se presentê in una si serbatore sêu Dumineca in Comuna.

Doritorii de a ocupâ acêsta parochia au a-si asterne petitiunile instruite conformu stat. organicu si adresate comitetulu parochialu — Oficiului protopresbiteralu in *Oravitia*, pana la terminulu, susu, deîptu.

Jurjova in 15. Ianuaru st. v. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Domnulu protopresbiteru tractualu:

Pentru statiunea invetiator êscâ gr. or. rom. din Comuna *Unigu* protopresb. *Jebelului* cotal *Timisialni* se escrie prin acêsta concursu cu terminu de alegere pe diu'a de 8 *Martiu st. v. a. c.*

Emolumentele suntu: 141 fl. 50 cr. in bani, 20 meti de grâu, 20 meti de cucuruzu, 6 stenjini de lemne pentru invetiatoriu si 3 stenjini pentru incaldirea scôlei, 10 fl. pentru conferintia, 3 jugere de pamentu si 1/2 jugeruocola comasatu si cartiru naturalu cu gradina.

Doritorii de a ocupâ postul acêsta se-si adreseze petitiunile loru instruite conformu stat. organ. Oficiului protopres. din *Jebelu* pana la terminulu susu indicatu, avendu recurrentii a se presentâ in vro Dumineca sêu serbatore in biseric'a de acolo spre a-si aretâ desteritatea in cantarile bisericesdi.

Unigu in 27/2 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopres. Districtualu